

De Probatis|| Sanctorvm|| Historiis

Partim|| Ex Tomis Aloysii Lipoma-||ni, Doctissimi Episcopi, Partim Etiam||
Ex Egregiis Manuscriptis Codicibvs, Qvarvm permultæ antehàc nunquàm
in lucem prodière

Complectens Sanctos Mensivm|| Maii Et Ivnii

Surius, Laurentius

Coloniae Agrippinae, 1576-

VD16 S 10258 - 10263

De S. Sa[m]sone Hospitu[m] exceptore.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77393](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77393)

Matt. 15.

Puer mor-
tuus reuiu-
scit ad se-
pulerū An-
thelmi.

licentem adducit & ad beati Anthelmi deposuit sepulcrum. Aderant eius vrbes per-
multi vtriusque sexūs homines, qui eos secuti erant in ecclesiam, quibus miserā ma-
tris lamenta & fideles preces, lachrymas excutiebant. Nā instar Cananæ illius, mul-
ta fidei constantia, precumq; instantia clamabat se peccatricem, sibi dicebat penam
deberi, atque à se vltionem expetendam, non ab innoxio infante. simul implorans
sanctorum illorum, quos diximus, suffragia. Nec est frustrata spe sua. Nā paulò post
cœpit moueri puer: sed mater territa, ab eo recessit, rei euentum contemplatura. De-
inde audiūtur leues quidam infantuli vagitus: post paululum, cū nemo ad eum ac-
cederet, cunctis stupendibus surrexit, & arrepto scipione, qui iuxta illum erat, ad men-
suram factus corpusculi eius, ad sanctum sepulcrum progressus est, ibiq; resedit. Tum
demū mater ausa accedere cum alijs affatur puerū, & ille respōdet, prorsus incolumis,
nec quidquā mali sentiēs, perinde ac si nihil incommodi perpeſsus eſset. Exiit apud
mnes ingēs exultatio, cū timore quodam & admiratione cōiuncta: sēt parentes pro-
gaudio, pietate mouentur vniuersi. Clerus, nobiles, plebeij adueniunt, Deum pariter
omnes lætabundi laudant & prædicant, qui per sanctos suos faciat magna & admiran-
da: Cuius imperium & potestas se porrigit in omnia secula seculorum, Amen.

Cap. 34.

Innumera
eius mira-
cula.

In Ecclesia sanè Belliensi meritis beati Anthelmi multa alia facta sunt miracula,
quæ hominum incuria non sunt in scripta redacta: quanquam eorum tam ingēs pro-
fecto est numerus, tantaque assiduitas, vt eō memorari omnia non possint: quando cō-
fluentibus vndique turbis ad eius venerabile corpus, innumera credentibus beneficia
obtingunt. Gaude igitur & lætare Ecclesia Belliensi cum tota diœcesi, tē eximij
patris illustrata præconijs. Latamini ciues: quia quem in vita meruistis habere patro-
nem, nunc multo etiam magis protectorem & pium apud Deum intercessorem ha-
betis. Latamini vel maxime omnes vos, qui in Clero estis, quibus tātus obigit thesau-
rus: quo locupletati, non sentietis inoꝝ iam, si tamen digna veneratione vos nōſſe o-
stenderitis, quantus & qualis sit, & quanto colendus honore. Non desinet ille vestrī
curam gerere: per illum, Domino largiente, multa vobis aderit prosperitas & pax, si
ne qua non potest vlla crescere ecclesia, nisi fortè, quod absit, circa illum negligentes
sitis. Date igitur operam, vt ex animo illum diligatis ac veneremini, si modò Deum
verè diligitis, si Deo placere cepitis, cui placet ille. Eō enim vos inuitat omnipotens
remunerator, quando tot admirandis, vt cernitis, eum signis ornat. Quem ergo Deus
potenter & magnificè, illum vos piè ac religiosè, quantum humana fert fragilitas,
honorate cum summa reuerentia. Qui vos in calis cupit habere socios, deuotes ha-
beat in terris cultores. Quicquid ei à vobis erit honoris impenſum, in vos redūdabit.
Ille vobis conferre aliquid potest, vos illi nihil. Non eget ille vestrā ope, qui summo
fruitur bono. Sanctis habere honorem, nihil aliud est, quā Deum ipsum honorare,
qui in eis est, & cuius corporis membra sunt illi. Habetis in illo exēpla virtutum illu-
strata: sit ille vobis instar speculi ob oculos propositus, sanctisque sectandis moribus il-
lum imitamini, vt ad quam ille iam peruēnit beatitudinem, eam vos quoque, illius
meritis & precibus adiuti, adipisci mereamini. Quæ nostra humilitas vestrā amplitu-
dini ausa est suggerere, ea vos lōgè rectius curaturos nō dubitamus, quā nos vlla di-
cendi facultate consequi possimus: præstante Domino nostro Iesū Christo, qui cum
Patre & Spiritu sancto viuūt & regnat per infinita secula, Amen.

Sanctis im-
pensus ho-
nor, in Deū
redundat.

VITA SANCTI PATRIS NOSTRI SAMSONIS
HOSPITVM EXCEPTORIS, AVTHORE SIMEO.

ne Metaphraſte.

27. Junij.
Cap. 1.

PARTIM quidem magno Samsoni gratum nostrū ani-
mum significantes, & ei cultū debitum exhibētes: partim
autem hominum iustam vitātes reſerhensionē, ad hanc
accessimus orationem, & illius scribendæ vitæ munus gra-
tè subimus. Quomodo enim non optimo iure reſerhen-
deremur, si cum multorum aliorum sanctorum, partim
quidē Martyrum, partim autem, qui Deo alia ratione pla-
cuerunt, horum quidem labores & certamina, illorū ve-
rò vitam & res gestas diligenter conscripserimus: hunc
autem magnū Samsonem videamur contrēnere, & maxi-
mè, quicquid adeo propinquus, & (quod ad sepulcrū quidem
atrinet,

attinet, quod res efficit admirabiles) est nobis vicinus: idq; cum nullum ex ijs, qui nos præcesserunt, inuenimus, qui fuerit eiusdem, cuius nos animi, & vitam illius scriptis diligenter mandauerit.

Neque verò melater, à viro pio & Pontifice, & cuius etiam magna fuerit eruditio, magni Samsonis compositum fuisse Encomium. Ego autem dico vitam singulatim compositam, & accuratè res illius tractantem, & quæ præterea rerum mirabilium factis amplam faciat mentionem. Hoc enim neque alios nouimus, qui in hodiernum vsque diem fecerint, neque nos id satis facere possumus, qui ab illis temporibus sumus multum remoti: neque eius vitam perfectè persequi, nisi solum eam referre paulò diligentius, & pauca ex eius miraculis viris pijs ad Dei gloriam exponere. Eius enim paruum vitæ opusculum, in quod è clero acceptum incidimus, id visum est non solum negligenter compositum, sed etiam testatur eum, qui id composuit, nihil habuisse eruditiois: immò verò nec ea ipsa, quæ narrat, satis perfectè & absolutè traduntur, & longè ab sunt à summa perfectione. Quinetiam illud opus, quo diù vsi sumus, inuenimus se habere similiter, & ex eadem (vt aiunt) factum esse fidelia, & inscriptum quidem esse Encomium diuini Samsonis, & habere singularem quandam narrationem eorum, quæ ab illo in vita gesta sunt: sed parè admodum, & malignè viris bonis præbens gustum eius miraculorum. Quod autem nos omnium maximè conturbat, est quòd ipsi (quod ad res gestas attinet) cum eas aliudè habere non liceat, eos sumus secuturi. Ea de causâ petimus nobis dari veniam ab ijs, qui legent ea, quæ sunt à nobis elaborata, vt nos non condemnent negligentia, neque hanc minimè examinatam rejiciant narrationem. Neque enim nostrum est hoc opus, vt priùs diximus, sed sumus aliorum secuti vestigia. Illud itaque Herodoti hic poterit commodè dici, esse potius Istitæ calceum, etiam si ipsum induerit Aristagoras. Ita autem habet:

Hic ergo magnus, & cuius omnem orbem terræ peruasit fama, Samson genus quidem duxit ex illa celebri & inclyta Roma. Ortus est autem ex non ignobilibus nec vulgaribus parentibus, sed etiam valdè honestis & claris: quorum magna quidem erant opes: gloriabantur autè se genus ducere ex sanguine Imperatoris. Sed cum viri huius maximi res externæ ita se haberent, neque res quoque suas habebat contemp-
tui. Quomodo? Nam & virtutis magnam curam gerebat, & diuinæ scripturæ lectioni erat intentus: & tanquam iucundissimo cibo ei diligenter adhærebat: & breui tempore venit ad omnem eius cognitionem. Verum cum neque medicina, quæ erat ars valdè humana, vir longè humanissimus studium abiecerat, sed se etiam ei diligenter de-

ditaret, etiam si arte parum admodum ad quæstum sit vsus, in pauperibus tamen cessit diuinæ gratiæ ministerio, morbos curans immedicabiles, & tanquam gratiæ velamentum arte vtens propter sumptuam humilitatem. Postquam autem eius parentes è vita excessissent, non amplius cunctabatur, nec
differebat: sed apta accepta occasione, vt potè quòd nullus esset prohibitorum, ea faciebat, quæ sibi videbantur, & ijs, in quas cadit interitus, diuitijs, & q̄ sunt ad breue tempus diuitias cõmutabat æternas, conuenièter diuinæ voci Domini, q̄ iubet vendere ea, quæ habet, & præbere eleemosynam, & hinc parare crumenas, quæ minimè veterascunt. Dabat verò opes non parè, nec paulatim, sed nec guttatim distillans, sed profusè admodum & largè, ambabz, vt dicitur, manibus effundens in ventres pauperum, aut esurientium: idque non semel, aut bis, sed per totam vitam: Ei enim semper æqualis, & cū eo nutrita fuit eleemosyna. Seruorum autem greges volebat amplius apud se manere neq; in seruos vt arroganter imperio: sed potius liberrate, dignabatur ingenuè, eis abundè præbens, quod ad victum sufficeret. Quid enim ei opus erat seruitute hominum, qui se verum & germanum seruum Domino consecrauerat? Sic itaq; in facultates affectus, & quibus temporalibus tanquam vinculis laxatus, erat re vera leuis & accinctus, & vna quidem tunica, vno autem famulo contentus. Deinde Roma relicta hic vir egregius in hanc nouam venit Romam, diuini, inquam, Constantini ciuitatem. Atque quænam quidem eum causa permouerit, nequaquam possum dicere. Sed non sine Dei numine, neque omninò inutiliter versat⁹ est in hac regia ciuitate: in qua est etiam sacrum eius corpus repositum, thesaurus sacrosanctus, diuitiæ, quæ minimè consumuntur, omnium morborum remedium.

Hic ergo omni ex parte magnus Samson, cum ad hanc peruenisset ciuitatē, in quadam parua & humili domo habitabat. In proximi autem cura gerenda assiduus. Nam cum hanc domum benignitatis argumentum, & gratuitam fecisset officinam, eos, q̄ morbo premebantur, hospitio excipiebat, & fraternè tractabat: nec solum in eos om-

Encomium
Samsonis cõ-
positum ab
Episcopo.

Cap. 2.
Samsonis
patria.
Genus &
parentes.

Studer me-
dicinæ.

Cap. 3.

Matt. 19.
& 6.
Liberalis
est in pau-
peres.

Quantus sit
thesaurus
sanctorum
reliquiæ.
Cap. 4.

Morbidos
excipit ho-
spitio.

ni vtebatur cura & diligentia, vt volunt leges artis, sed & cibum, & cubile eis imperfe-
bat, conuenienter Christi præceptis, partim quidem artem, partim aeternam atque ad eum
magis ostendens gratiam. Vbi enim est artis opus, demones expellere, & morborum
mirabilem efficere curationem? Quæ quidem ei facere, non minus quam velle, erat
facile. Et (vt semel dicam) alterius quidem aliquid aliud, Samsonis autem hospitalitas
& benignitas, & in egestes misericordia, erat ad eum propria, vt propemodum rediret
ad necessitatem naturæ: sicut Soli quidem illuminare, igni autem vrere. Hinc etiam e-
uadit manifestus ei, qui tunc erat Christi Pontifex. Bonitatis enim splendor & decus
eos, qui eam exercent, citò propalat. Is autem erat Menas, virtute non obscurus. Et ab
illo ordinatur sacerdos, triginta iam annos natus, & paulo plùs. Deinde ei etiam eua-
dit manifestus, qui administrabat Imperium. Id autem ex eo accidit:

Initiatur
sacerdotio.

Cap. 5.

Iustinianus quidem erat, qui imperabat, cuius & Imperij diuturnum fuit tempus, &
vita illustris. Ei morbus incubuit valde grauis, cum ei malè affecta essent pudenda, &
vesica graui laboraret vlcere. Atque ille quidem patiebatur, & laborabat. nec dolores
ferre poterat. Ei autem erat circumfusum examen medicorum, & circa eum, vt mos
est, aderant magno studio disputantes: qui ad promittendum quidem, & ad bona spe
implendum sunt valde prompti, vt qui & eius manum, qui laborat, hinc incitent, &
efficiant, vt sit ad dandum alacrior: vt autem quod promiserunt, deducant ad effe-
ctum, & eum, qui laborat, liberent ab eo, quod eum malè habet, non solum breui nò
possunt efficere, sed neque longa mora & dilatione, neque longi temporis vtentes au-
xilium: sed parati quidem sunt eorum, qui laborant, accusare tarditatem, aut etiam ad id,
quod est deterius, procliuatatem, vt qui vel præceptis non acquiescant, vel in cibo &
potu non ea, qua par est, cautione vtantur: se autem, & ea, quæ ad curandum adhibent,
medicamenta nimimè reprehendunt. Quid ergo Imperator? Postquam vidit eos mul-
ta quidem dicere, & magna verba loqui, nihil autem conferre ad curationem, immò
verò lædere, & maiores dolores afferre, ipse agitabatur quidem doloribus, ferre verò
non poterat. Atque omnes quidem medicos ex æquo condemnans vt inutiles, in ma-
lam rem abire iussit: ad Deum autè confugit, & ei magno studio adheret, & illinc que-
rit auxilium. Nonnunquam enim egestas docet, quid nobis sit vtile, & efficit, vt disca-
mus, vndenam verum veniat auxilium. Auxilium enim meum, inquit, à Domino.

Psal. 120.

Cap. 6.

Viso Iusti-
niani Imp.

Cum itaque vehementer petijisset, non tardè consequitur, sed ei in somnis ostendi-
tur multitudo medicorum, qui ordine quidem adstabant, honesta verò, & quæ sacer-
dotibus conueniebat, erant veste induti. Vidit autem quandam accedentem Eunu-
chum, ex auro quidem contexta veste indutum, Præposito verò amicum similem, qui
visus est ostendere vnum quendam ex medicis, quo sit vultu, ætate & habitu: inter quos
vnum, qui erat specie humilis, canis decorus, vestitu honestus & compositus, & diligè-
tius curare, vt notus esset Imperatori, & efficere, vt sciret qualis esset in omnibus, & di-
xisset: Hic solus, & nullus ex alijs, tibi potest dare, vt à morte libereris. Postquam autem
à somno fuit excitatus Imperator, verum iudicans esse somnium, (vt crederet enim
effecerat qui prouiderat vt videret, & quæ visa fuerant, erat re ipsa confirmatus) im-
pletur quidem gaudio: accersit autem statim medicos. Et illi quidem cõuenerunt, &
se ei omnes coram steterunt. Ille verò vnum quendam lustrabat, diligentissimè perseru-
rans, & non minus examinans, quam aurum lapis Lydius, vultumq; & figuram, & eta-
tem, conuenienter signis, quæ erant ostensa per somnia. Postquam autem nullum vi-
dit tale signum in eis, qui aderant, dolore afficiebatur, & perplexo erat animo, & erat
adhuc sitientior, vt qui non esset promissum assecutus. Hinc acris & vehemens facta
est inquisitio, donorumq; & maximorum honorum promissiones, quos, qui virum, q
quaritur, erat ostensurus, consequenter signis quæ viderat Imperator, mox erat acce-
pturus. Quo cognosceretur autem, signum erat, non quomodo Pelopidis (vt narrat
fabula) humerus: sed virtus insignis, & præcipuè moderati mores & compositi.

Cap. 7.

Cum autem esset difficilis inuentio, (elabatur enim, non formam mutans, vt sin-
gunt Proteum, sed quodam diuino hoc eueniente consilio, vt tardior ostensio eum
redderet magis desiderabilem) vix tandem vnus ex medicis Imperatoris, notus quidè
Imperatori, magno autem Samsoni familiaris, & qui res illius optime nouerat, non
virtutis solum, sed etiam gratiæ & miraculorum, eum manifestum reddit. Hinc autè
illi facile erat conijcere, eum esse, qui illum erat curaturus. Hic ergo ipse magnum il-
lum Samsonem notum reddit Imperatori, & ei tantam conciliat lætitiã, quantam
ij, qui laborant morbo corporis, & ab eo cupiunt liberari, soli possunt intelligere. Atq;
statim quidem venit admirabilis Samson: neque enim iater visum & auditum inter-
cessit

cessit tempus vel breuissimum: tantum eius videndi Imperatorem ceperat desiderium. Cum vero eum vidisset, ex ijs, quæ noctu visa fuerant, pulchrè recognouit ea, quæ cernebantur interdum, utpote, oculorum mansuetudinem, formæ hilaritatem, morum honestatem, barbæ squallorem, aspectus tristitiam, & quæ eum decebant signa moderationis. Hæc cum ille, admirabili accedente Sampson, esset contemplatus, non potuit amplius contineri, sed surgens præ immoderata lætitia eum, qui specie vilis erat & abiectus, is, qui erat insignis Imperio, amplectitur, & suauiter admodum osculatur, non os solum, sed etiam caput, dicens: Certè, ô pater, tu es ipse, qui mihi admirabiliter in somnis apparuisti: Quin etiã te morbum meum pollicitus es curaturum. Hæc enim dixisset, statim ingressus est in Regiã penetralia, sanctum illi manu tenens. Neque enim existimabat se magnum quid facere, illam honorans, quam erat affecturus facientem miraculum.

Justinianus
Sampsonem
osculatur:

Postquam autem ingressus est Imperator, & eum habuit secum sedentem, non dum eum humanè accipiendo satiatus, plura adhuc faciebat. Eius manus capiens, suis imponebat oculis, & eas cum maxima voluptate deosculans, & in eas distillans lachrymas, lætabatur. Morbi enim, qui eum premebat, necessitas efficiebat, ut homo appareret potius, quàm Imperator, & qui humanis flebat miserijs, quàm qui Imperatoria efferebatur magnificentia. Verumenimuerò hæc magna Imperatoris moderatio & religio grauem sancto iniecit molestiam, & perinde ac si ei fieret iniuria, & in eum nimia exereretur modestia, non potuit tenere silentium: sed ne sic feceris ô Imperator, neque tam demissè & abiectè, acclamabar: nec eò, quòd te ipse immodicè deicias & deprimas, efficias ut damner arrogantiã. In quo enim sum communibus hominibus superior, qui sum miser, & peccatis obnoxius, & opus habeo magna Christi benignitate & clementia? Verumenimuerò hæc tua fidei abundantia & feruor, est futuri à Christo auxiliij certus nuncijs, qui est Rex Regum, & potest omnia facere. Cum sic dixisset, imposuit manum parti patienti. Et ea quidem suo fungebatur officio: Is autem copia humilitatis volens celare abundantiam gratiæ, quibusdam rebus, quas parti laboranti ex arte imposuit, curationem conabatur ascribere. Sed medicamentum, quod applicabatur, vincebat, quæ celabatur, veritas: & qui in alijs fuerat cognitus rerum effector mirabilium, in hoc quoque fuit cognitus fecisse miraculum. Non multi enim dies præterierunt, & Imperator fuit omninò liberatus à morbo, & est integram affectum sanitatem, repletusque est lætitia & admiratione, illa quidem propter recuperatam valetudinem, hæc autem propterea, quòd qui eum sanum fecerat, Deo esset familiaritate coniunctus.

Samsonis
modestia.

Vult celare
miraculum,
sed non potest.

Deinde etiã, ut magni Sampsonis opportunis donis remuneraret curationem, aurum donauit splendide ac magnificè, & quæcunque poterant incitare desiderium eius, qui secundum carnem, inquam, viuit, & non secundum spiritum, ut dicit diuinus Apostolus. Illi autem tenuiter & frugaliter viuere, erat bonum per se expectandum, omnibus quidem diuitijs beatus, quauis verò gloria ad dignitatem excellentius. Imperatoris certè liberalitatem & munificentiam opportunis & validis recusauit excusationibus: Illa mihi das dicens, ô Imperator, quæ lubenter reliqui propter Christum, ut qui multas possiderem pecunias, & multas haberem possessiones. Quomodo ergo ea accipiam, sine quibus viuere aperte inueni vtilius, & à quibus prudenter discessisse, Deo esse coniunctum, dilucidè est ostensum? Quòd si propter summam tuam benignitatem & humanitatè, vis nobis aliqua in re gratificari, id fiat Deo potius, & ita quod factum fuerit, ad nos quoque transibit. Fiet autem hoc, si prope meam domunculam, quam & ipse habito, & aliquos ex ijs, qui morbis laborant, introducens curo pro viribus, agrotantibus domum aptã excitaueris. Hoc enim tibi & clarum nomen pariet, & coci habebit mercedè quæ auferri non poterit. Audiuit Imperator, & quod petatum fuerat, lubenter admisit, tanquàm donum potius, quàm tanquam petitionem. Et statim (tunc enim diuinum construebat templum nomine Dei Sophiæ) iussit ut id quoque simul edificaretur prompto & alacri animi studio, & eorum, qui adificabant, magna multitudine, & omnium impensarum copia, ipso quidem suppeditante liberaliter, ex magna verò Sampsonis sententia effecto edificio. Postquam autem pulchrè & magnificè fuit edificatum, & ab eius fuit nomine denominatum, protinus illi fuit permissum. Et ipse erat diuinus ille Sampson, cui commissa fuerat domus administratio.

Cap. 9:

Galat. 5. i

Recusat munera
beatus
Sampson.

Templum
Sophiæ &
domus hospitalis
edificatur.

Adiicit autem Imperator aliud quoque dignum Imperatoria munificentia. Non exiguam enim suorum bonorum partem, & non sine egregio proposito, huic adi sanctæ consecrat, diuisam scilicet ex prædis, quas admirabilis ille Belisarius ad eum attulerat

Cap. 10.

lerat è terra Assyriorum, quæ re vera erant præclaræ & optimæ. Deinde donum quod
que munit donis possessionum, quæ & ad alios eius sumptus sufficiebant, & ad alimentum
medicorum, & eorum, quibus erant alia commissa munera. Cum multos autem annos
sic transegisset ille beatus in cura gerenda ægrotorum, de quibus omnibus erat instar
patris sollicitus, & iam ad gravem devenisset senectutem, & corpus imbecillum ei mor-
tem parturiret, parum quidem ægrotat, & quod posset ostendi esse proœmium & oc-
casio mortis. Moritur autem non tristis, neque graviter & agrè ferens decessum, ut so-
lent animæ, quæ corporis & mundi nimio tenentur amore: sed leuiter & hilariter, ut
qui pulchrè sciret, à quo vocaretur, & à qua perturbatione ad quam transiret requi-
& quantæ voluptates essent beatam eius animam excepturæ. Ex laboribus enim remu-
nerationes, & fructus nouerat ex feminibus. Atque Deo quidem digna & munda illius
anima ad cælestes transit habitationes: sacrum verò & sanctum eius corpus deponi-
tur honorabiliter in maximo templo Mocij martyris, utpote quod magnus ille Sam-
son ex eo diceretur trahere cognationem, non corpore solum, sed multo magis ani-
mo & moribus. Quam multis autem clarus fuerit miraculis, qui est in rebus omnibus
maximè admirabilis, non in vita solum, sed etiam multo magis post mortem, neque lin-
gua potest dicere, neque auris admittere. Quomodo enim, cuius nec in hodiernum quod-
dem diem confluxerunt fluentia miraculorum? Immo verò nec consistit quidem, do-
nec ille idem fuerit, & eiusdem vteretur visceribus, pro hominibus apud Deum interce-
dens. Pauca ergo, si videtur, ad Dei gloriam, & ad eorum, qui audiunt, delectationem
ex ijs, quæ post eius hinc excessum facta sunt, tractanda sunt oratione.

S. Samsonis
obitus.

Miracula
eius.

Cap. 11.

Incendium
Constantino
poli diuini
rūs extin-
guitur.

Cap. 12.

Et primum quidem id, quod & multa lingua canunt, & libri ferunt, & omnes
credunt, & quod in populari tumultu, qui aduersus magnum illum & inter Impera-
tores clarissimum est excitatus, ut fieret, accidit: quo tempore audacissimorum atque
inprimis temerariorum hominum manus, igne accenso, præclarissimas & ditissimas
aedes aggrediuntur. Atque incepit quidem malum à maximo templo Dei Sophiae,
quod cum in orbem omnia exedisset, deinde serpens venit vsque ad præclaras aedes
diuini Samsonis, & tectum arripit celeriter, & fremens ulterius procedit & existima-
batur fore, ut mox tota domus omninò interiret. Quid ergo est postea consecutum?
Multa quidem ex aduerso in eo mouebantur manus gratæ & piæ, quid non facientes,
& quid non molientes ex ijs, quæ possunt fieri ad ignis cohibendum impetum? Sed
malum erat inexpugnabile, & omne superabat auxilium. Vincitur tamen, & eo fuit
potentior cura magni Samsonis. Fuerunt enim, fuerunt qui tunc digni sunt habiti,
qui diuinum viderent Samsonem per tectum circumcirca cursitantem, & ignem in-
crepantem, & veluti frementem, & admirabiliter eius impetum retardantem. Cuius
quidem ad spectum ille veluti obstupescens retrocessit, & est repressus. Deinde cum
tonitru repente erupisset, copiosa quoque affluxit pluuia, quo factum est, ut ignis qui-
dem extingueretur, domus autem conseruaretur illæsa præter tectum.

Adiciantur alia quoque miracula, non quæ multis antè annis facta sunt, quòd de-
sint noua & recentia: non enim in hodiernum vsque diem deficiunt, ut quæ peren-
nes fluuios imitentur: sed ea quæ paulo antè facta sunt, quòd sint magis credibilia, ut quæ
partim quidem habeant illos ipsos narrantes, qui sunt gratiam consecuti, quorum
sunt linguæ veridicæ, & mendacio omninò infestæ: partim autem, qui genere attinēt,
vel inseruiērunt, vel aliàs familiaritate coniuncti illis ipsis, qui sunt experti miracula.
Iam enim Theodoritus procedat, qui Spatharo cubiculariorum erat ordine insignis,
de cuius virtute magnum fertur testimonium, & de eius benignitate ac veritate, &
summa moderatione. Is erat famulus, & famulorum familiarissimus, & fidelissi-
mus Leonis illius, qui erat relatus in chorum patriciorum, & præpositorum, & qui ex-
ercuit magistratum Drungarij, qui est eorum, qui nauigant. Gessit etiam magistra-
tum ratiocinatoris cursus, in quo etiam est mortuus, non plusquam quatuor ad sum-
mum mensibus post mortem illius. Huic autem Theodorito erat collega alius ex ijs,
qui insigni Leoni ministrabant, & erant ei familiares, qui etiam vocabatur Leo. Erat
autem is quoque non vnus ex vulgo, sed & Protospatharius, & ut mos est nominare,
in Maglabio, & summus Theodoriti amicus, & vnanimis socius in ministerio. Huic
autem Leoni cum aliqua de causa successisset Drungarius, & eum habuit suspectum,
& tempore non paruo eum à consueta remouit familiaritate, & ab ea, quam prius ha-
bebat, h. d. Sum verò ipse quoque testis eius aduersus Leonem indignationis, &
scio auersionem & diuturnam separationem. Nam ego quoque rogavi pro Leo-
ne, ut qui essem Drungario amic⁹ & familiaris. Valde itaque angebatur Leo, & magna
afflic-

DE S. SAMSONE HOSPITVM EXCEPTORE:

955

afflictebatur animi ægritudine, dolorque vel ipsa ossa & medullas tangebatur, & valde consumebatur. Quin etiam Theodoritus idem ingum trahebat, vt dicitur, eiusque mouebatur misericordia, & per consensum, dolorem accipiebat, legibus cedens amicitia, vt qui esset amicus, & in ministerio socius, vt prius est ostensum.

Cum itaque ferre non posset videre Leonem sic affectum, ausus est verbis suum aggredi dominum. Neque enim facilis ad eum patebat aditus, & asper erat in sermone congressione, maxime inter famulos. Et prudenti inita ratione, pro eo rogauit: Perit, dicens, Leo perit: timendum est, ne sibi graue aliquid faciat: quod quidem certe nolimus, neque sumus auctores eius mortis. Miser enim iam extabuit, & est plane consumptus, non ferens tuam auersationem, & statim amittet etiam animam. Hoc cum non semel, sed sæpe dixisset, assiduitate & opportunitate persuadet, & Leoni pulchre procurat reconciliationem. Deinde iussus venire in conspectum, cum ille præ nimio gaudio per scalas, quod ita contigisset, descenderet, & celeritate nimia esse impeditus, pedis iuncturam euertit, & loco suo dimouet. Statimque ore hianti mutus euadit, & immobilis præ dolore, eumque habebat lectus, cum vix ad eum esset delatus. Tres dies præterierant, & ipse sic iacebat supinus, mutus, somni & cibi expertus, & nec aquam quidem omnino admittens, nec omnino se mouens, sed veluti lecto affixus, & à re inanima nihil differens. Sanctum tamen etiam tacendo rogans, videt eum stantem pro pedibus, tangentem talum pedis affecti, & dicentem: Surge: nihil erit tibi amplius mali. Simulatque autem hoc dixit, egressus est, videntibus Theodorito oculis, ore autem non potente eloqui. Postquam verò magnus ille Samson procul fuit ab oculis, ad se quidem redit Theodoritus, & efficitur quodammodo animatus, & red dicitur ei, qui mouetur, assimilis. Vocale verò corpus habuit quoque, sicut prius, & latiori voce Deum glorificabat, & submissa voce dicebat: Sanctus est Samson. Statimque ministrum est allocutus, dicens: Surge Basili, (ita enim vocabatur) & da mihi vestem, vt me induam: & simul pedem tetigit. Eum autem videns sanum, alteri manum admouit, qui erat illatus ab initio. Rei enim admirabilitas eum reddebat propè e mota mentis, & erat tanquam sui oblitus, & dubitans, & hæsitanti similis. Alioqui autem nimium gaudium, & bonum inexpectatum ac præter opinionem, mentem solet dimouere. Vbi autem nouit ambos esse sanos, alacri statim animo & pedibus it ad sepulcrum eius, qui ipsum curauerat, & beneficium ei refert acceptum, & ei piè agit gratias, vt sit gratus & memor animus.

Cap. 13.

S. samson per visum curat Theodoritum.

Huic verò Theodorito accidit, vt in alio quoque miraculo, quod circa dominum eius factum est, (quisnam autem is sit, iam ostensum est) inseruierit. Sed quomodo accidit? Cum Drungarius hic Leo aliquando æquitaret, euenit, vt equus illius pedem muro allidens, eum feriret grauiter. Male autem se habebat pes, non breui aliquo tempore, sed multis diebus. Deinde cum sic affectus ostenderetur medicis, necessarium hortabatur ad sectionem & chirurgicam operationem. Atque erat quidem dies quartus, quo medicis visum fuerat sic facere. Et Nicolaus (erat autem is quoque vnus ex ijs, qui seruebant Drungario, & eius domum complebat) statuerat ipse afferre sectionem. Illa verò nocte apparent Theodorito viri tres, domum Drungarij ingredientes, habitu & amictu Romani. Quibus factus obuiam, Quonam itis? rogauit. Illi autem voce & ad spectu placido. Ad dominum tuum, inquit, accedimus. Ad hæc autem Theodorito venit in mentem, vt diceret: Sed vos, o domini, lateo quanto in præsentia dolore laboret Drungarius, & quod sint hodie medici illius pedi sectionem adhibiturus? Illi autem, Nequaquam inquit: sed hoc tibi minimè est admittendum: Nos enim ad ipsum venimus in Parascue, & ipsum visitabimus. Manè ergo medicos iam volentes manum admouere operi, & pedi inferre sectionem, prohibuit Theodoritus statim recordatus visionis, & eis narrans, quemadmodum ea se habuisset. Quam cum ipsi intellexissent, & visionem non esse despiciendam piè iudicauissent, se sustinuerunt. Cum verò iam adesset Parascue, (O tua Christe magnalia, Quam admirabilis es Deus in sanctis tuis?) pes erat qualis antequam læderetur, purus, & totus sanissimus, non modo sectione, sed nec vlla alia indigens curatione.

Cap. 14.

Pes Drungarij sanatur per miraculum.

Non hanc locum insignis hic Leo, sed aliam quoque à magno Samsonem est consecutus miraculi effectum. Morbo enim grauissimo laborans, & alijs corporis partibus vtebatur impotentibus, genibus autem propemodum inutilibus, & quæ suo officio minimè fungi poterant. In loco enim plano & æquali vtcunque fortasse ingredi poterat: scalas autem ascendere, aut per locum accliuem incedere, erat is conatus ei vnus ex laboribus Herculis. Ex medicis verò omnibus, & qui alioqui opem ferre

Cap. 15.

pol.

pollicebantur, nihil præter promissa est affecurus. Deinde cum ei in mentem venisset sanctus, agit animo aliquid magis pium, & magis verum ad iuuandum. Alijs omnibus despectis, tanquam inutilibus, accedit ad illius sepulcrum. Ad quod cum venisset, non vitur quidem aliquibus negociosis vacationibus, neque multos alioqui dies illie assidet, sed sola tunc precatione & vñctione vnguenti, quod illinc scaturit, vitur in genibus suis laborantibus. Quod cum factum esset, statim quidem exiit morbi pedicæ: confirmat autem pedes robore intensissimo. Deinde & sano toto corpore, & lato animo domum reuertitur. Verum enim verò cum vellet ostendere, non in ignaunum hominem, & beneficij accepti immemorem, id fuisse collatum, sed in virum gratum & pium, quoniam diuini huius Samsonis domus tunc laborabat, & in genua lababat, quod attinebat ad pecunias & sumptus opportunos, petit à bono Iohanne, (ille enim tunc obtinebat Imperium) vt cura huius domus sibi demandaretur. Atque ille quidem dedit. Sciebat enim quanta esset viri industria & diligentia. Ipse autem cum accipisset, non remittebat, sed omnem rudentem aptè mouebat, & manibus, vt dicitur, & pedibus contendeat, & omne ad id studium adhibebat, donec eam restituit, & quantum in se fuit, effecit, vt satis benè se haberet.

Cap. 16.

Nec hoc quoque par est prætermittere, quod eundem habet, qui passus est, & eundem, qui curauit. Nam qui passus quidem est, fuit in signis Leo: Samson autem diuini, qui curauit. ^{Utriusque} est vnus morbus ex ijs, qui corrumpunt oculos hominum. Qui cum in illius canthum incubuisset, cum valde premebat. Eum cum aliquis excuisset medicus, lædebat potius, quàm iuuabat: & in hoc solo se non gessit improbè, quod non sua sponte damnatum attulit. Fit enim sectio maxima, & valde periculosa, quã ipsam quodam diuini curat Samson, dum illius vnguento vngitur frequentius, quodam admodum paruo relicto foramine, idq; dedita opera, & propter vtilitatem. Nam p ipsum humor quidam facilè effluens, & oculo & capiti multum profuit.

Aliud miraculum per olei vñctionem.

Cap. 17.

Adijciatur alijs magni Samsonis miraculis miraculum quoque Genesij. Nam cum eo, quod affert terrorem, habet etiam in se iucunditatem, & est auditu dignissimum. Hic ergo Genesius erat quidem vnus ex clero: fuit autem multos annos minister Xenodochij non minùs enim, quàm triginta annorum fuit eius ministerium. Erat autem in eo admodum focors & negligens. Vna itaque nocte accedens sanctus, multas ei plagas infixit. Cur non, dicens, ea præbes, quibus egent iij, qui laborant? Et cur negligenter verfaris in hoc tuo ministerio? Hæc autem non in somnis, neque ad nudam solùm visionem facta sunt, sed ea res ipsa ostendit. Manè enim mutum quidem erat os Genesio, nigrores autem & liuores manifesti in corpore, qui non minùs, quàm lingua id, quod factum fuerat, significabant. Cum itaque quidnam sibi accidisset, rogatus explicare non posset, ei datur charta, & in ea scribit, quomodo se habuissent ea, quæ facta fuerant. Tres interim dies præterierunt, & ille quidem adhuc erat elinguis. Cum hæc autem iam audisset Drungarius, non amplius contineri poterat sed ad sacram domum statim accedit, cupiens quidem per interrogationem & responsionem audire apertius ea, quæ facta fuerant: sed modum non inueniens propter vincula, quibus adhuc erat adstricta lingua eius, qui passus fuerat, rem committit precibus: Sancte DEI, dicens, si scis quanta mea sit in te fides, & quàm fuerim in tuo ministerio diligens, concede, vt Genesius ipsa lingua ea, quæ passus est, enunciet. Cum ille sic esset precatus, non fuit fraudatus sua petitione: sed ab ipso rogatus Genesius, primùm quidem balbutiebat, exiliterque & intercisè loquebatur, & ea dicebat, quæ minùs intelligi poterant. Lingua autem ei paulatim relaxata, omnia explicat, adijciens etiam de domo magni Samsonis: propter illam enim magis succensebat, quæ viuente quidem sancto, & in vita adhuc superstitè, malè se habebat, & nullius erat precij: cum autem è vita migrasset, & manifesta iam esset eius sanctitas, oportebat eam omninò honorari, & tanquam domum illius reputari. Quod quidem factum est piè & religiosè: mutata enim est in templum, & assecuta est eam, quam par est, venerationem.

Genesio vox reformatur.

Cap. 18.

Sed neque quod in Eustratium factum est miraculum, qui est in Protospathariorum quidem relatus numerum, (est autem adhuc viuus & superstes) paruum est & vulgare, & indignum commemoratu. Nam ei quidem valdè dolebat alter ex oculis. Cum ei autem esset amicus & familiaris Leo Protospatharius, quem priùs diximus ministrasse Drungario, cui etiam fuerat ab illo commissà cura Xenodochij, & vidisset eum affici tanto dolore oculi: Si feceris, inquit, ò amice Eustrati, id quod ego tibi suggestero, nihil habebis, quod prohibeat, quò minùs sanum habeas oculus. Cum verò rogasset

rogasset Eustratius, dicens: Quidnam est, quod sum facturus? Oleo, inquit, opus habet Xenodochium, & si præberis id, quod est opus, conualesces citra ullam dubitationem: & si velis, id ego mandabo literis, quod tibi polliceor. Sic ait, & verba non in hoc folium constiterunt, sed etiam ad opus processerunt. Magni enim Samsonis virtute fretus, & ijs, quæ ab eo vidit fieri, miraculis, Eustratio fidem facit per scripturam, quæ sic habebat: Ego Leo frater virtute sancti Samsonis, & fide, qua sum in eum confirmatus, spondeo ac fideiubeo tibi Eustratio, quod præbenti tibi ad usum eius domus oleum, præbebit quoque magnus Samson à Deo misericordiam, neque tibi amplius dolebit oculus. Atque sanctus quidem præuenit illius donationem, illæsumque & omnis doloris expertem oculum habuit Eustratius. Ille autem simul, vt vulgò dicitur, & misericordiam est assecutus, & illi mortua est gratia. Contempsit enim ea, quæ erat pollicitus, postquam ea, quæ voluit, est consecutus, indignè admodum & periculosè, & sanctæ domui, ne minimum quidem præbuit oleum. Sed cum magnus illi nocturnè apparuisset, (oportet autem vti eius verbis) Me, inquit, habes ludibrio? Efficit vera hæc visio, vt ad se redeat Eustratius, & eum replet timore. Nam cum diluculo totum oleum misisset ad Leonem: iam, inquit, exolui tibi debitum, tu autem placam mihi sanctum. Neque enim possum ferre eius minas.

Nota scri-
pturâ hanc.

Ingratū per
viliū ter-
ret S. Sam-
son.
Cap. 19.

Quod autem in protospatharium Bardam factum est, fidem propè superat, qui erat quidem frater Iohannis Patritij, qui ducebat genus ex Macedonia. Ei verò magna intercedebat familiaritas cum Romano Imperatore, benigno & clemente, quem sciunt omnes fuisse filium Constantini: qui (vt omnia semel dicam) fuit Imperator egregius. Huic ergo Bardæ morbus incumbit in latus, isque longè grauissimus: eum morbum medici vocant carbonem: qui totum ferè latus comprehendebat, & quinq; habebat foramina: laboranti verò afferebat dolores intolerabiles. Etenim ne eousque quidè mali conficit acerbitas, sed etiam vsque ad mammillam ex latere dimanauit, aut etiam propagatum est quoddam aliud tuber acerbissimum, quod eam maximè tumefecit: & ita creuit morbus, & adeò inualuit, vt videretur etiam medicis superare curationem, & efficere, vt omnem spem vitæ abijcerent. Cum autem & sancti appropinquaret memoria, medici omnes, & qui sic vocabantur charthularij, & quicumque die sequenti erant, vt mos est eis, venturi in templum præclari martyris Mocij, & solitas peracturi preces, vesperè eo relicto, planè animum despondente, & omnibona spe vacuo, recesserunt. Is autem manè quendam accersit ex carthularijs: Is verò erat Michaël ostiarius, qui hæc mihi narrauit. Xenodochio verò tunc præerat Bardas, qui hoc morbo laborabat. Cum ergo ad eum venisset is ostiarius, videns eum stantem recumbentem, & mundis indutum vestibus & sanum, impletur quidem admiratione. Putans autem eum desipere, & esse emoræ mentis: Hei mihi, inquit, quid tibi accidit? Sed tu, respondit Bardas, mitens Deo, vt par est, offerre gloriam, fles potius & vociferaris, perinde ac si lugeres? Michaël autem eo, quod præter spem acciderat, spectaculo magis obstupescens, diligenter eum interrogabat, & studebat discere, quod factum fuerat. Ille verò clara & elata voce statim cepit dicere. Res enim eiusmodi est nimia exultatio.

Repetè cu-
ratur per S.
Samsonem
Bardas.

Postquam, inquit, me ita affectum relinquentes, domo recessistis, ego à morbi doleribus agiturus, & quod nulla relicta esset spes vitæ, victus ægritudine, & maximè quod non mihi liceret cum alijs venire ad sancti sepulcrum, & cum eis celebrare memoriam, totam quidem noctem transegi in somnis. Sic autem iacens, video quendam senem egressum è templo domus meæ. Videbatur verò esse monachus. Is cum accessisset, in medium huius domus, & ad me adspexisset: Tibi dico, inquit, surge. Cum ego autem essem locutus, dicens: Quomodo hoc dicis? neque enim possum: Ille bis & ter eadem repetijt. Tandem autem: Ego tibi dico, inquit, surge, & ad sancti Samsonis sepulcrum vade quamprimum. Cum sic dixisset, ego statim me parum è lecto extuli, & illū vidi rursus reuersum in templum, ex quo mihi visus fuerat esse egressus, & tandem omnino sublatum ab oculis. Tunc verò totus exurrexi, & visus sum liberatus esse ab omni dolore. Tunc mammilla tumorem ambabus adstringens manibus, sensi spiritum, qui retrò emittebatur è latere. Deinde coniugem hilariter allocutus: Mihi videor, inquit, nihil mali sentire: sed tu sensim solue vincula plagæ imposita. Ea autem sic fecit, & fuit interim magna affecta molestia. Et: Hei mihi, dixit, Quis est hic Amanites, quæ plagæ est impositus? Id verò erat caro putrefacta, & reiecta, quæ vnà cum pannis euulsa fuerat. Sic ego sanatus, & præter spem & opinionem pristinæ restitutus valetudini, nō me possum amplius continere: sed parens eius, qui me curauerat, præcepto, eo ad eius sepulcrum, cum alijs festum celebraturus. Cum sic dixisset, statim quoque sic fecit, & ad sanctum abiit

Cap. 20.
Viliū Bar-
das.

abijt plenus gaudio & letitia. Ijs autem, qui ei fiebant obuiam, res videbatur incredibilis, & vel de suis dubitabant oculis.

Cap. 21.

Coniungatur præcedentibus Georgij quoque miraculum: non est enim leue, nec vulgare, neque dignum quod contemnatur. Is erat quidem minister monachi cuiusdam & sacerdotis, nomine Ephedim. Cùm autem hydrope laboraret, & in sacra magni Samsonis aede esset repositus, omnia quidem repulit, quæ ei à medicis prius erant ad medelam adhibita, vt à quibus omnib⁹ nihil opis sensisset. Deinde cum agrè ferret, quòd tandiù illic decumberet, sacra illa aede relicta, abijt in domini domunculam. Nò cessat autem dominus eum monere & hortari, vt reuertatur, & in sancti domo adhuc maneat. Cùm verò non persuaderet, (à verbis enim abstinerebat asperioribus propter morbi grauitatem.) Aratorium, inquit, saltem ingredi, adoraturus ipsam sancti

Nota vim
olei, de san-
cti sepulcro
scaturientis.

imaginem. Deinde cum oleum acceperis, & te vnueris, in tuo lecto recumbe. Ille autem fecit, quod iussus fuerat. Postquam verò fuit dies, iubebatur quidem à domino ad huc facere similia. Ille autem: Sed ego, inquit, conualui, & sancti virtute sum purè assuetus sanitatem. Hac enim nocte mihi apparens in somnis sanctus, & meum ventrem tetigit, & dixit mihi: Abi, cum sis sanus: nihil enim mali te vexat amplius. Hac ad fidè faciendam domino non suffecerunt, sed eius fecit periculum, & diligenter est scrutatus illius vultum, & ventrem, & pedes, & reliqua membra. Cùm verò nullas morbi vidisset reliquias, nec vestigia, Deum laudauit, & sancto egit gratias, cum videret famulum habuisse medicum non mercede conductum, nec fallacem, eumque pristina recuperasse valetudinem.

Cap. 22.

Porro autem Irene quoque erat morbus similis. Erat enim hydrops: isq; morbus grauisissimus: qui etiam elegantem, et magis admirabilem adeptus est curationem. Atque erat quidem Irene maritus vnus ex ijs, qui ad sacra ministrabant. Propter quem cum decubisset, à medicis quidem desperarat se posse consequi salutem. Sanctus autem noctu apparens cum quibusdam alijs duobus, cum quibus vt plurimum solebat apparere, (eos verò effedicunt diuinos illos, qui sine vlla medentur pecunia Cosmam & Damianum) eam primùm rogauit sanctus, quidnam mali pateretur. Illa autem videbatur ostendere: sanctus verò vnum eorum alloqui, & dicere: Oportet eius femori adhibere sectionem. Et ille quidem sic fecit. Ea autem, vt quæ dolorem quandam tenebat, è somno est excitata: nihil verò cognouit ex ijs, quæ passa est. Cùm autem esset dies, ad eam accedens famula, cum vidisset aquam sub lecto fusam, vt est verisimile, arbitrata eam esse vrinam, quòd turpiter & indecorè se gereret, exprobrauit, & quòd neque surrexisset, neque vllam vocasset ex ancillis, sed inquinasset & vestes & stragula. Illa autem negabat, dicens, se nihil tale fecisse. Deinde remota tunica, cum videret sectionem, & humor effluens, cognitus quidem fuit medicus: ipsa verò sana extitit, & domum pulchrè est reuersa.

Cosmas &
Damianus
medici.

Cap. 23.

Satis est, his exhibitum esse gustum illius magni gratia. Quid enim (vt est in Tragœdia) numerare oportet innumerablem: hæc enim nunquam cessant fieri, sed similiter se habent atque fluentia fluuiorum: & alioqui vnus sufficit pro omnibus: diuinitus, inquam, fluens fluentum, quod ex sepulcro quidem procedit, & ex eo oritur, & scaturit. Procedit autem non semper, sed paucis quidem diebus ante festum miraculi, veluti quidam humor apparet, deinde paulatim augetur, & remanet post festum sic scaturiens, donec aliquot dies præterierint: deinde cessat. Sicque vt opinor, est in maiori honore & admiratione, quam si perpetuò flueret. Nam sic conseruare certum, & nunquam aberrans tempus fluctus & defectus, præter id, quod est gratius & admirabilius, est etiam magis venerabile. Quod enim est perpetuum, affert fortasse etiam fatietatem. Satietas autem inducit contempionem.

Nota de li-
quore ex
eius sepul-
cro manare

Cap. 24.

Hoc est, quod tibi à nobis offertur donum, maxime pater Samson, nescio quidem, an ex tui animi sententia, sed certè pro nostris viribus. Quod quidem benignè & placidè accipias, qui es benignissimus: morborumque nostrorum, atque idè animæ potiùs, quam corporis, bonus sis medicus, dux & custos totius nostræ vitæ, Christum reddens mihi propitium. Quem ipse quidem insigniter dilexisti, ego autem peccatorum multitudine, heu mihi, plusquam dici possit, prouocaui ad iram: Quem decet omnis gloria, honor & adoratio nunc & semper, & in secula seculorum, Amen.

MAR.